

TÁMOP 5.4.1. „Szociális és gyermekvédelmi szabályozó rendszer kidolgozása” pillér

Otthont nyújtó ellátás a nevelőszülői családban

Készült a TÁMOP 5.4.1.-08/1-2009-0002 projekt azonosító számú
A szociális szolgáltatások modernizációja, központi és stratégiai tervezési
kapacitások megerősítése, szociálpolitikai döntések megalapozása –
Szabályozási pillér (I.) projekt keretében.

Budapest, 2011. szeptember

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujsechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Tartalom

1. Cél, funkció	3
2. Célcsoport, megvalósulási kritériumok	4
3. Alapelvek	4
3.1. Önrendelkezés.....	4
3.2. Részvétel	4
3.3. Érdekérvényesítési esélyek növelése	4
3.4. Eredményesség	5
3.5. A legkisebb beavatkozás elve	5
4. A szolgáltatás leírása	5
5. Protokoll	5
5.1. Szereplők:	5
5.2. A szolgáltatás részletes leírása	5
5.2.1. Nevelőszülői kihelyezés szakmai folyamata	6
5.2.2. Befogadás a nevelőcsaládba	7
5.2.3. Gyámság.....	9
5.2.4. Kapcsolattartás a vérszerinti családdal	15
5.2.5. A nevelőszülő működése szakmai csoportban.....	19
5.2.6. Nevelőszülői tanácsadó feladata a szakmai csoportban.....	23
5.2.7. Gondozási hely megváltoztatása.....	28
5.3. Személyi feltételek.....	32
5.4. Kompetenciák.....	32
5.5. Tárgyi feltételek.....	33
6. Indikátorok.....	33
7. Ellenőrző lista a protokollok megvalósításához	34
8. Mellékletek	35
8.1. Szakirodalom	35
8.2. Jogszabályok	35
9. Fogalommagyarázatok	36
10. Jogszabály-változtatási javaslatok	37

Otthont nyújtó ellátás a nevelőszülői családban

1. Cél, funkció

Tartalmi leírás:

Az átmeneti vagy tartós nevelésbe vett, ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermeket a gyámhivatal a Megyei/Fővárosi Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság szakvéleménye, valamint a Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat elhelyezési javaslata alapján — otthont nyújtó ellátás keretében — nevelőszülő családjában helyezi el.

A nevelőszülő szakmai csoport tagjaként - lehetőleg átmenetileg - a biztonságos otthon élményét, a szülői gondoskodást, és a családi mintát közvetíti a rábízott gyermek számára anélkül, hogy a vérszerinti családot imitálná.

Együttműködik annak érdekében, hogy a gyermek sorsa minél előbb, hazakerüléssel, vagy örökbeadással, esetleg huzamosabb időre szóló nevelőszülői elhelyezéssel véglegesen rendeződjön.

Tartalmi elemek:

- Kihelyezés a nevelőszülőhöz.
- Befogadás a nevelőcsaládba.
- A gyámság elemei:
 - törvényes képviselő,
 - vagyonkezelés,
 - gondozás - nevelés.
- Kapcsolattartás a vérszerinti családdal.
- Működés a szakmai csoportban – tanácsadás, segítség, ellenőrzés:
 - együttműködés a nevelőszülői tanácsadóval,
 - együttműködés a hivatásos gyámmal,
 - együttműködés a gyámi gondozói tanácsadóval,
 - gondozási hely megváltoztatása:
 - nevelőszülőtől új nevelőcsaládba helyezés,
 - gyermekotthonból nevelőszülői családba helyezés,
 - nevelőszülőtől gyermekotthonba helyezés.
 - hazagondozás folyamatában való részvétel,
 - örökbeadás folyamatában való részvétel.

A tevékenység célja:

A nevelőszülői ellátás célja és funkciója, hogy a gyermek számára teremtsen meg a személyes életteret, az érzelmi biztonságot és kötődést, a családi környezetben megélhető személyességet.

- elégítse ki a gyermek egyéni gondozási-nevelési, egészségügyi, mentálhigiénés, tanulmányi szükségleteit – különös figyelemmel a veszteség feldolgozásra, a fejlesztésre és a tehetséggondozásra,

- a személyiségjogok tiszteletben tartásával támogassa a gyermek önazonosságának megőrzését, élettörténetének megörökítésével fejlessze identitását,
- a nevelőszülő és családja a gyermek számára folyamatos jelenléttel, az állandó elérhetőség lehetőségével segítse a veszteségek feldolgozását, a szociális zavarok kiküszöbölését,
- a nevelőszülő – a belső családi kapcsolatok révén – biztosítsa a családi élet értékrendjének elsajátítását és szocializáljon a családi szerepekre,
- a nevelőszülő és az őt támogató szakmai csoport segítse elő a vérszerinti kapcsolattartást, a családi összetartozást és a szülői kompetenciák megtartását,
- szükség szerint a nevelőszülő támogassa az önálló életkezdést megalapozó utógondozói ellátást, olyan készségek, képességek kialakításával, amelyek a felnőtt életre való alkalmasságot megalapozzák.

2. Célcsoport, megvalósulási kritériumok

A gyermekvédelmi szakértői bizottság által nevelőszülői elhelyezésre javasolt gyermek nevelőcsaládba történő kihelyezése megvalósul.

3. Alapelvek

3.1.Önrendelkezés

A gyermek véleménye a nevelőszülőknél történő elhelyezéséről messzemenőig figyelembe vételre kerül. A gyermek önálló véleményalkotását támogatni szükséges a nevelőszülői ellátásról nyújtott minél szélesebb körű ismeretekkel.

A nevelőszülő véleményt alakít ki a családjába kihelyezni szándékozott gyermekről. Véleményformálásához széles körben kap ismereteket a gyermekről, különösen személyiségállapotáról, az átlagtól eltérő szükségleteiről.

3.2.Részvétel

A gyermek a nevelőszülői kihelyezését megelőző előkészítésben részt vesz, illetve életkorától, cselekvőképességétől függően gondozója vagy más szakemberek által biztosítja részvételét, érdekeinek, szükségleteinek érvényesítését.

A nevelőszülő a szakmai team tagjaként vesz részt a döntéshozatalban.

3.3.Érdekérvényesítési esélyek növelése

A gyermek érdekérvényesítése egyfelől képviselőin keresztül, másfelől ez irányú készségeinek fejlesztésével valósul meg.

A nevelőszülő érdekeit a folyamatban való részvétele útján érvényesíti. Ehhez elsősorban kellő információval kell rendelkeznie. De a támogató kontroll lehetőségét is biztosítani szükséges pl. azért, hogy ne essen a túlvállalás csapdájába.

3.4. Eredményesség

A nevelőszülői kihelyezés eredményessége akkor mutatkozik meg, ha a gyermek egyéni gondozási-nevelési tervében foglaltak terv szerint megvalósulnak. A gyermek kötődése és biztonságérzete a nevelőcsaládban kialakul.

3.5. A legkisebb beavatkozás elve

A gyermekvédelem minden szintjén, úgy az alap-, mint a szakellátásban (a gyermek legjobb érdekének való megfelelés mellett) mindenkor úgy kell tanácsot adni, segítséget nyújtani, ellátást biztosítani, hogy az csak a lehető legkisebb mértékben tegyen bármit a felhasználók **helyett**, illetve **ellenében**. Mind a gyermek, mind szülei számára a maximális véleményalkotási, döntési lehetőséget kell biztosítani.

4. A szolgáltatás leírása

A gyermekvédelmi szakellátásba utalt gyermeknek teljes körű otthont nyújtó ellátást biztosít nevelőcsaládban. A nevelőszülő elsődlegesen a gyámhivatal által jóváhagyott egyéni elhelyezési terv, valamint a nevelőszülő és a nevelőszülői tanácsadó által készített egyéni gondozási-nevelési terv szerint végzi feladatát.

5. Protokoll

5.1. Szereplők:

- ideiglenes hatállyal elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermek
- kiválasztott nevelőcsalád – együtt élő családtagok, saját gyermekek, korábban elhelyezett nevelt gyermekek
- vérszerinti szülő
- nevelőszülői tanácsadó
- gyámi, gondozói tanácsadó
- alapellátás családgondozója
- szakellátás családgondozója
- hivatásos gyám – amennyiben a nevelőszülő a gondozás nevelésén túl gyámi feladatokat nem vállal
- illetékes gyámhivatal
- egyéb szereplők

5.2. A szolgáltatás részletes leírása

A szolgáltatás a nevelőszülő kihelyezés szakmai folyamatának részleteit tartalmazza. Az előkészítéstől a nevelőszülői családba történő befogadásig, valamint a nevelőszülői gondoskodás időtartama alatt végzendő feladatok szakmai szabályait. Ezek elsősorban a gyámság ellátását, a vérszerinti családdal történő kapcsolattartást, esetlegesen a

gondozási hely megváltoztatásának módját és a nevelőszülő szakmai csoportban való működését taglalják.

5.2.1. Nevelőszülői kihelyezés szakmai folyamata

Tartalmi leírás:

Amennyiben a gyermekvédelmi szakértői bizottság véleménye alapján az adott gyermek számára nevelőszülői elhelyezés javasolt, meg kell találni a gyermek személyes érdekeinek legmegfelelőbb nevelőcsaládot.

A kiválasztás és a kihelyezés előkészítésének sikerességét az alap- és szakellátást képviselő szakemberek — pontos információkra épülő — összehangolt együttműködése biztosítja.

A nevelőszülői kihelyezés célja:

Olyan nevelőcsalád kiválasztása, amely a szükségletek ismeretében elősegíti a gyermek optimálisabb fejlődését, veszteségeinek feldolgozását, képességeinek kibontakoztatását és a gyermekvédelmi gondoskodás idejére kellő biztonságot, kötődési lehetőséget, egyéni bánásmódot tud biztosítani.

A tevékenység részletes leírása:

A szakértői bizottság véleményére alapozva – különös figyelemmel az egészségügyi, fizikai, mentális állapotra, a gyermek szükségleteire – a területi gyermekvédelmi szakszolgálat elhelyezésért felelős munkatársa felveszi a kapcsolatot a nevelőszülői hálózat szakmai vezetőjével a legmegfelelőbb nevelőszülő kiválasztása érdekében.

A kiválasztás folyamatában résztvevő egyéb szakemberek:

- az alapellátás családgondozója, aki ismeri a gyermek helyzetét, élettörténetét, a vérszerinti szülőt,
- a nevelőszülői tanácsadó, aki felméri a nevelőszülők fogadóképességét, körülményeit,
- ha a gyermek ideiglenes ellátásban részesült, az ideiglenes ellátást biztosító gondozási hely munkatársa, aki a gyermek pillanatnyi állapotát legjobban ismeri,
- ha előre tudható, hogy a nevelőszülő a gyámi feladatokat nem vállalja, a hivatásos gyám.

Döntés születik a nevelőszülő személyéről.

A nevelőszülői tanácsadó előkészíti a kapcsolatfelvételt, korrekt, széleskörű tájékoztatást és — lehetőség szerint — fényképet ad a kihelyezésre váró gyermekről, a várható feladatokról.

Megismerkedik a nevelőszülő és a vérszerinti szülő. A találkozáson jelen van a nevelőszülői tanácsadó, az esetleges ideiglenes gondozási hely,

vagy a gyermekjóléti szolgáltatás munkatársa, szükség szerint pszichológus.

Az eset sajátosságaitól függően a nevelőcsaládot a gyermeknek bemutathatja a nevelőszülői tanácsadó, vagy — ha ez szolgálja az adott gyermek legjobb érdekét — a vérszerinti szülő maga is.

Amennyiben az eset sajátosságai ezt megengedik, a nevelőszülő addig látogatja a gyermeket, amíg a biztonságos kihelyezéshez szükséges, de három alkalomnál nem kevesebbszer. A találkozásokat kezdetben — ha van — az ideiglenes gondozási helyen a nevelőszülői tanácsadó és a gyermekhez legközelebb álló szakember segíti.

A nevelőszülő – a gyermek életkorától függően – minél hamarabb bekapcsolódik a gondozási folyamatba.

A kapcsolat fejlődése során a nevelőszülő egyedül maradhat a gyermekkel a gondozási hely kapcsolattartó helyiségében.

A látogatások kibővülnek az elvitel lehetőségével (rövid séta, játszótér, cukrászda), de még visszatérés a gondozási helyre.

A gyermeket a nevelőszülő otthonában fogadja. A nevelőszülői tanácsadó figyelemmel kíséri a történéseket.

A kihelyezésről szóló döntésben részt vesz a gyermek és a vérszerinti szülő is.

A jogszabályoknak megfelelő nevelőszülői jogviszony létrehozása — a kölcsönös jogokat és köteleességeket meghatározó — írásbeli megállapodás a működtető és a nevelőszülő között, amely felhatalmazást ad, hogy nevelőszülőhöz gyermek elhelyezésére javaslat születhet.

5.2.2. Befogadás a nevelőcsaládba

Tartalmi leírás:

Az ismerkedési folyamat végén a gyermek bekerül a nevelőszülő családjába, ahol sajátos helyzetére tekintettel kiemelt bánásmódban részesül.

A befogadás folyamata magában foglalja a gyermek biztonsági szükségletének kielégítését, a bizalom kiépítését, a nevelőszülő fizikai jelenlétét, a személyre szóló, de tapintatos figyelmet.

A teljes körű ellátás elemein túl ide tartoznak a változások által kialakult nehézségek okán – az esetkezelés módozatai, melyben minden családtagnak szerepe van.

A befogadás – beilleszkedés folyamatát a nevelőszülői tanácsadó gyakori látogatással, intenzív jelenléttel segíti.

A tevékenység célja:

A gyermek bizalma fokozatosan kialakul a nevelőszülő iránt. A kötődés kialakuljon, beilleszkedjen a nevelőcsaládba és annak környezetébe.

A tevékenység részletes leírása:

A nevelőszülői tanácsadó az összegyűjtött dokumentációt átadja a nevelőszülőnek, amelyet közösen áttanulmányoznak, értelmeznek, az iratok kezelésével kapcsolatos feladatokat megbeszélik.

A gyermek a nevelőszülővel – a nevelőszülői tanácsadó kíséretében – megérkezik a családba, a felkészített hozzátartozók őszinte, értő figyelemmel fordulnak a gyermekhez, azt a jó benyomást keltve, hogy biztonságban érezheti magát.

A tanácsadó jelenlétének időtartama helyzettől függő, fontos, hogy a család intim szférája érvényesüljön.

A gyermek már ismeri leendő otthonát, elfoglalja a számára kijelölt szobát, berendezkedik. Kedvenc játéka, emléktárgyai, ruhái számára – ezek fontosságát hangsúlyozva – a nevelőszülő segítségével találja meg a legmegfelelőbb helyeket.

A gyermek érdeklődése, kérdései kapjanak kellő figyelmet, az őszinte, informatív válaszok, a megerősítő visszajelzések csökkentik a félelmet, bizonytalanságot. Az ismerkedésbe fokozatosan kapcsolódnak be a külön élő rokonok.

A nevelőcsalád folyamatosan evidenciában tartja és tisztelettel kezeli a vér szerinti kapcsolatok lehetőségét, módját, a korábbi szokásokat, a kötődési pontokat.

A kezdeti időszakban – a gyermek életkorától függően – a család sokat legyen együtt, a közös programok építik a mielőbbi összeegyeztülést, a napi életritmus kialakítását.

A családon belül meghatározásra kerülnek a feladatok, kompetenciák, elvárások.

A nevelőszülő (a nevelőszülői hálózat szakmai programjában foglaltaknak megfelelően a nevelőszülői tanácsadóval együtt, vagy önállóan) felveszi a kapcsolatot az oktatási intézménnyel, előkészítik a gyermek érkezését az óvodába, iskolába.

A nevelőszülő átláthatóan és bármikor elérhetően összeállítja – saját maga és az ellenőrző szervek részére – a gyermek iratanyagát, a nevelőszülői tanácsadó segítségével meghatározza adminisztrációs feladatait.

A következő 30 napon belül a nevelőszülő, a nevelőszülői tanácsadó közreműködésével – helyzettől függően a gyermek, esetleg annak szülője bevonásával – elkészíti az egyéni gondozási – nevelési tervet.

5.2.3. Gyámság

Tartalmi leírás:

A gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló, nevelőszülői családban élő gyermek gyámságát – az illetékes gyámhivatal kirendelő határozata alapján – amennyiben vállalja, elláthatja maga a nevelőszülő, aki ebben az esetben a kiskorú gondozója, nevelője, törvényes képviselője és külön felhatalmazás alapján a vagyonának kezelője.

Ellenkező esetben a gyámhivatal a gyámi feladatok ellátására – a gondozás, nevelés kivételével – hivatásos gyámot rendel.

A tevékenység célja:

A gyámi tevékenység célja a gyermek legjobb érdekeinek képviselete, fejlődésének sokoldalú elősegítése, jogainak érvényesítése, szükségleteinek teljes körű kielégítése, vagyonának védelme.

➤ Törvényes képviselet

A tevékenység részletes leírása:

A nevelőszülő az elhelyezési értekezleten nyilatkozik arról, hogy a gyámság elemei közül a gondozás–nevelésen túl a gyermek törvényes képviseletét is vállalja.

A területi gyermekvédelmi szakszolgálat javaslata alapján a gyámhivatal a nevelőszülőt határozatban gyámként kirendeli. A határozat átvételét követő naptól a gyám jogai és kötelességei életbe lépnek.

A gyám ettől kezdődően a gyermek személyi ügyeiben ellátja a törvényes képviseletet, beszerzi az ehhez szükséges okmányokat (születési anyakönyvi kivonat, társadalombiztosítási kártya, egészségügyi dokumentáció, iskolai bizonyítvány stb.).

A gyermek lakcímét a gyámhivatal határozatban rögzíti. A nevelőszülő, mint gyám haladéktalanul eljár a lakcímet és a tartózkodási helyet is érintő bejelentési kötelezettségében.

A gyámolt betegsége, kórházi kezelése esetén a gyám, írásban hozzájáruló nyilatkozatot ad a műtéti beavatkozáshoz, gyógykezeléshez, altatáshoz.

Jognyilatkozat keretében hozzájárulást ad a gyermek külföldre utazásához, útlevelének, személyi igazolványának kiváltásához.

Továbbtanulás, pályaválasztás vonatkozásában a gyermek képességeire és szükségleteire alapozva, a vér szerinti szülő véleményét figyelembe véve a gyermekkel együtt dönt az életpálya kijelöléséről.

A nevelőszülő gyámként az egyéni gondozási-nevelési terv céljainak és feladatainak megvalósításában folyamatosan előtérbe helyezi és képviseli a gyermek jogait és érdekeit.

Törvényes képviselet keretében a jognyilatkozatokat igénylő ügyekben - családi jogállás módosítása, hagyatéki vagy büntető eljárások, peres ügyek stb. - a gyám megkéri a gyámhivatal jóváhagyását.

Személyes jelenlétével képviseli és támogatja a gyámoltat iskolai fegyelmi vagy rendőrségi, ügyészégi, bírósági eljárásokban, meghallgatáson.

A nevelőszülő gyámként fellebbezést kezdeményezhet a gyermek érdekét, személyiségjogait sértő intézkedésekkel szemben.

A gyermek képviseletének ellátására a gyám eseti gondnok kirendelését kérheti a gyámhivataltól, ha mint törvényes képviselő a gyermeket (1952. évi IV. törvény szerint) nem képviselheti, vagy ha különleges szakértelmet igénylő ügyben nem vállalkozik a gyermek képviseletének ellátására.

A gyám a gyámolt érdekében javaslatot tehet gyermekvédelmi státuszának megváltoztatására, nevelésbe vételének megszüntetésére, örökbeadhatóságára, vér szerinti kapcsolatainak újra szabályozására, utógondozói ellátására, gondozási helyének és a gyám személyének megváltoztatására, gondnokság alá helyezési per kezdeményezésére.

A gyermek kérését, mely a gondozási hely megváltoztatására, kapcsolattartási szabályozásra, gyámváltásra vonatkozik a törvényes képviseletet ellátó nevelőszülő továbbítja a gyámhivatal, illetve a működtető felé.

A gyám megjelenik a gyermek ügyében tartott rendszeres (félévenkénti/évenkénti) vagy soron kívüli felülvizsgálati tárgyaláson, valamint az estkonferenciákon, elhelyezési értekezleten.

A nevelőszülőnek ellátást nyújtóként intézkedési kötelezettsége van a gyermek engedély nélküli eltávozása esetén.

- Értesíti a nevelőszülői tanácsadót, gyámi, gondozói tanácsadót, a vér szerinti szülőt,
- megpróbálja felkutatni a gyermek vélt tartózkodási helyét, illetve megpróbálja felkutatni a gyermeket vélt tartózkodási helyén,
- 14 éven aluli, vagy különleges szükségletű gyermek esetében azonnal, egyébként 24 órán belül értesíti az illetékes rendőri szervet,

- rendőrségi köröztetés esetén a gyám adatszolgáltatással, személyleírással, fényképekkel, a lehetséges tartózkodási helyek megadásával segíti a hatóság munkáját.

A megkerült gyermekkel a gyám és az őt segítő szakmai team feltáró beszélgetést folytat, és az összefüggések ismeretében, szükség szerint a gyám kezdeményezi a kiskorú mentálhigiénés megsegítését.

A nevelőszülői gyám félévente írásos tájékoztatást ad a gyámhivatalnak a gyermeket érintő ügyekről. A „GH – 3” adatlapot a gyám és a nevelőszülői tanácsadó együtt töltik ki (a gyermeket bevonva, amennyiben a gyermek érettsége ezt lehetővé teszi).

Feladatainak ellátásához a gyám segítséget kérhet a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatótól (pszichológusi vizsgálat, gyermekvédelmi szakértői bizottsági véleményezés, jogi tanácsadás).

A gyám a gyámi, gondozói tanácsadóval a gyermek érdekében szorosan együttműködik, azzal partneri viszonyra törekszik, észrevételeit figyelembe veszi, a feltárt hiányosságokban bizonyíthatóan intézkedik.

A nevelőszülő gyámként folyamatosan tájékoztatja a vérszerinti szülőt a gyermek fejlődéséről, életének, mindennapjainak eseményeiről.

➤ Gondozás-nevelés

Tartalmi leírás:

A gondozás – nevelés a nevelőszülő otthonában, családi keretek között és hatások alatt kibontakozó folyamat, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését, személyiségének legteljesebb kibontakozását szolgálja, és a szakemberek sokoldalú együttműködése révén realizálódik és tökéletesedik.

A tevékenység célja:

Az egyéni gondozási-nevelési tervben megfogalmazott – a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgáló –, az egyéni elhelyezési terv megvalósulását biztosító gondozással, neveléssel kapcsolatos feladatok és célkitűzések megvalósítása.

A tevékenység részletes leírása:

A nevelőszülő az egyéni gondozási-nevelési tervben megfogalmazottak szerint, a segítő közreműködőkkel folyamatosan konzultálva kezdi meg gondozó-nevelő tevékenységét.

Saját családjában megteremti a fizikai és a lelki biztonság feltételeit.

A nevelőszülő biztosítja az életkori igényeket kielégítő életteret, nyugodt családi otthont, az élettani szükségletek beteljesítéséhez, a rendszeres

életvitel megvalósításához szükséges feltételeket.

A következetesen alkalmazott elvárásoknak alapja és az eredményes neveléshez nélkülözhetetlen a gyermek testi, szellemi fejlődését elősegítő meleg, elfogadó, bátorító légkör, a feltétel nélküli szeretet, mely megalapozza a kölcsönös elfogadást, a biztonság építését.

Szükség szerint – életkortól függően – elvégzi, vagy segíti a megfelelő testi gondozást, tisztálkodást, egészségügyi ellátást.

Folyamatosan gondoskodik a személyi épség és biztonság, valamint az egészségmegőrzés feltételrendszeréről, az évszaknak megfelelő, a gyermek igényeit kielégítő mennyiségi és minőségi ruházatról.

Az egészségügyi ellátás intézményeivel kapcsolatot tart, a gyermek számára biztosítja a kötelező védőoltásokat, a szükséges szűrővizsgálatokat, fogászati ellenőrzéseket.

A nevelőszülő törekszik az életszükségletekkel kapcsolatos, alapvető higiénés szokások, készségek kialakítására (önálló tisztálkodás, rend, öltözködés, igényesség).

Kialakítja a gyermek napirendjét, ezzel az állandóság megteremtésére törekszik a mindennaposan ismétlődő tevékenységekben. A nevelőszülő ezáltal segíti az időfogalom kialakítását, fokozza a biztonságérzetet, a pozitív énkép épülését.

A nevelőszülő – családtagjainak bevonásával – a meghitt érzelmi kapcsolat, személyes kötődés kialakításán munkálkodik anélkül, hogy a vérszerinti kapcsolatokat felülíró érzelmi kötődést alakítana ki a gyermekkel.

A nevelőszülő felismeri a gyermek átlagtól eltérő viselkedését, azaz a tüneteket azonosítja, és szakember segítségét kéri.

A gyermeket az eddigi életében átélt traumák, veszteségek feldolgozásában segíti, de azok mélységéhez mérten a nevelőszülői tanácsadó útján terápiás segítséget vesz igénybe.

A gondozási folyamatban – a gyermek speciális igényeihez és szükségleteihez mérten – mozgósítja helyzetfelismerő és értékelő képességét.

A nevelőszülő családja modell a gyermek további életéhez – ennek lényege a hiteles élet és a személyes példaadás.

A nevelőcsalád a nevelt gyermek életkorának, élettörténetének, vallási, kulturális és etnikai hovatartozásának megfelelő nevelést biztosít, törekszik a gyermek identitásának megőrzésére, fejlesztésére.

A vérszerinti hozzátartozók felé elfogadó, segít a gyermeknek a kapcsolatépítésben, előkészíti a találkozásokat.

A nevelőszülő kielégíti az intellektuális szükségleteket – tanulási lehetőség, tehetséggondozás, illetve a gyermek helyzetéből adódó lemaradások, hiányosságok pótlása (korrepetálás, logopédus, fejlesztés). Felismeri a tanulási nehézségeket. Ezen feladatkörében együttműködik a szakszolgáltatásokkal és az érintett segítő szakemberekkel.

A gyermek tanulmányaihoz biztosítja a tárgyi feltételeket és az érdeklődésének megfelelő lehetőségeket.

Megalapozza és fejleszti a gyermek tanulási, önművelési szokásait és törekvéseit.

Kapcsolatot tart az oktatási intézményekkel, arra törekszik, hogy a gyermeket és szükségleteit az iskola elfogadja, beilleszkedését előítélet ne akadályozza.

Kielégíti a gyermek tevékenység iránti igényét, a családi munkamegosztás keretei között öntevékenységre, aktivitásra nevel.

Megelőzi vagy csökkenti a sérülés lehetőségét, kezeli a „másságot”, a kudarcot, a fejlődésben való elmaradást.

Fejleszti a gyermek problémafelismerő és megoldó képességét, hogy tudjon felelős döntéseket hozni, fokozza a gyermek önuralmát, önbizalmát, megbízhatóságát.

Folyamatosan kezeli a konfliktusokat, és ezt a képességet igyekszik a nevelt gyermekben is kifejleszteni. Megtanítja véleményének megfogalmazására és annak megfelelő kinyilvánítására.

Közvetíti az általános viselkedési szabályokat, normákat a gyermekek személyes kapcsolataiban – felnőttek és kortársak vonatkozásában egyaránt.

A gyermeket úgy neveli, hogy személyisége értelmi, erkölcsi értelemben optimálisan kibontakozzék, alkalmassá váljék a vér szerinti családba való visszatérésre, örökbefogadásra, illetve az önálló életre.

A nevelőszülő a gondozás–nevelés teljes folyamata alatt, annak eredményessége érdekében feldolgozta eddigi életútját, kialakította kapcsolatrendszerét, a szakemberekkel fenntartások nélkül együttműködik, őszintén és nyíltan kommunikál, nehézségeit időben feltárja, önfejlesztő, minőségbiztosító programokon vesz részt.

➤ Vagyongkezelés

A tevékenység részletes leírása:

A nevelőszülő az elhelyezési értekezleten nyilatkozik arról, hogy a gyámság elemei közül a gondozás–nevelésen túl a gyermek vagyoni ügyeiben való képviselőket is vállalja.

A területi gyermekvédelmi szakszolgálat javaslata alapján a gyámhivatal a nevelőszülő határozatban felhatalmazza a gyámolt vagyoni ügyeinek védelmére. A határozat átvételét követő naptól a gyám jogai és kötelességei életbe lépnek.

A gyám a külön felhatalmazás alapján köteles a gyámolt mindennemű vagyoni és pénzforgalmi ügyeiben a legjobb tudása szerint eljárni, vagyonát kezelni, megőrizni, gyarapítani.

A nevelőszülői gyám a gyermek vagyonát leltárral átveszi, a vagyont a vagyonleltár alapján felméri. A vagyonleltár felvétele a korábbi gyám végszámadása, vagy hagyatéki leltár kikérése útján történhet.

Ingatlan vagyon esetében a leltárszerű átvétel után a gyám meggyőződik a hasznosíthatóság, bérbe adhatóság lehetőségeiről.

Ha az ingatlan állapota ezt nem teszi lehetővé, a gyám, a gyámhivatal és az ítélőképes gyámolt együttese dönthet az eladásról.

Az ingó vagyontárgyak esetében a gyám gondoskodik azok szakszerű és biztonságos tárolásáról, érték- és állagmegóvásáról.

Ha szükséges, jogi és szakmai segítséget igénybe véve kezeli a gyámolt ingó és ingatlan vagyonát.

A nevelőszülő vagyongkezelő gyámként a gyermek nevére fenntartásos folyószámlát nyit a gyámhivatal által jóváhagyott pénzügyi intézménynél.

Haladéktalanul megigényeli és igazoltan a gyermek teljes körű ellátásában felhasználhatja a családi pótlékot.

Szükség szerint haladéktalanul megigényeli és fenntartásos gyámi folyószámlán helyezi el a gyermek árvajáradékát.

Amennyiben a gyermek érdekében áll, a gyám a gyámhivataltól a gyermek pénzének államilag garantált értékpapírba, biztosítási kötvénybe, ingó vagy ingatlan vagyonba történő befektetését kezdeményezheti.

A kiskorú pénzfelhasználási kérelmét a gyám saját támogató nyilatkozatával együtt továbbítja a gyámhivatalnak.

A nevelőszülői gyám akkor kezdeményezheti a gyámhivataltól a fenntartásos betétből pénzfelvétel engedélyezését, ha a kérés az érdekelt gyermek távlati céljainak teljesülését, tanulmányait, különleges tehetségének fejlesztését szolgálja.

A gyám évente számadást készít a gyermek vagyoni helyzetéről, melyet a gyámhivatal határozatban elfogad. A számadás kiindulási alapja a leltár, tartalma a bevételek és kiadások tételes felsorolásából tevődik össze.

A gyám, a gyámhivatal külön kérésére eseti számadást is készít.

A gyám a gyámi, gondozói tanácsadóval a gyermek érdekében szorosan együttműködik, azzal partneri viszonyra törekszik, észrevételeit figyelembe veszi, a feltárt hiányosságokban bizonyíthatóan intézkedik.

A gyám vagyonkezelői joga megszűnésekor haladéktalanul előterjeszti a vagyon állapotára vonatkozó végszámadását, melyet a gyámhivatalnak továbbít.

A gyámolt nagykorúsága esetén a gyám a fiatal felnőtt felé ad számot a vagyonkezelésről.

A végszámadás egy – a fiatal felnőtt aláírásával jóváhagyott és átvett – példányát a gyám megküldi a gyámhivatalnak.

5.2.4. Kapcsolattartás a vérszerinti családdal

Tartalmi leírás:

A nevelőszülőség helyettesítő gondoskodás, amelynek keretei között a nevelőszülő mindvégig szem előtt tartja a vérszerinti kapcsolatok helyes ápolását, szakmai csoporttal való szoros együttműködésben támogatja a gyermek végleges hazatérésének lehetőségét.

A tevékenység célja:

A szakellátásba került gyermek minél rövidebb időt töltsön a rendszerben, érdekeinek megfelelően a nevelőszülő és az őt segítő szakemberek segítsék elő a gyermek és a vérszerinti hozzátartozók kapcsolatfelvételét, majd rendszeres kapcsolattartását, legyenek figyelemmel a szülői kompetenciák megtartására, erősítésére, fokozzák a családi összetartozást a mielőbbi hazagondozás, a család újraegyesítése érdekében.

A tevékenység részletes leírása:

Az elhelyezési értekezleten a vérszerinti szülő, a nevelőszülő, a családgondozók és tanácsadók megismerkednek egymással.

Az értekezleten javasoltak alapján, az egyéni elhelyezési tervben megfogalmazott javaslat alapján a gyámhivatal a kihelyező határozatban szabályozza a vérszerinti kapcsolattartás lehetőségét, módját és gyakoriságát.

A gondozási folyamat során a szakemberek egymással mindvégig kapcsolatban maradnak, és kompetenciájuk szerint segítik a nevelőszülőt és a vérszerinti szülőt az előítélet-mentes, gyermek érdekét szem előtt tartó együttműködésben.

A nevelőszülő elfogadja, hogy a gyermek személyes identitása, érzelmi biztonsága és egészséges lelki fejlődése igényli, hogy származását, múltját, gyökereit jól ismerje, kapcsolatait megőrizhesse, fejleszthesse.

A nevelőszülő, a nevelőszülői tanácsadó, a szakellátás és alapellátás családgondozója tervszerű együttműködése – egyéni gondozási-nevelési terv – alapozza meg a gyermek reális és működő családi kapcsolattartását.

A családgondozók – tapasztalataik alapján – félévente aktualizálják saját adatlapjaikat.

A nevelőszülőt támogató szakemberek minden lehetséges eszközzel elősegítik a gyermek-szülő, gyermek-testvér, gyermek-rokonság kapcsolatok megőrzését, megerősítését, adott esetben annak létrehozását, felépítését.

A szakellátás családgondozója a kihelyezést követően két hónapon belül felkeresi a gyermek vérszerinti családját, lehetőleg az alapellátás családgondozójával együtt, aki ugyanezen időhatáron belül meglátogatja a kiskorút a nevelőszülőnél. Együttműködésük nélkülözhetetlen a kiegyensúlyozott kapcsolattartás érdekében.

Az alapellátás családgondozója saját szakmai szempontjai szerint foglalkozik a vérszerinti családdal, közvetít a szülők múltja és a gyermek jövője között, a családdal együtt végzett problémamegoldó tevékenységének célja az élethátrányok kompenzálása, a nevelésbe vételi okok mielőbbi megszüntetése.

A szakellátás családgondozója együttműködve a nevelőszülővel és a tanácsadókkal, szükség szerint a pszichológussal a kapcsolattartás érdemi fejlesztésére, az együtt töltött idő tartalmas eltöltésére fókuszál.

A nevelőszülő rendszeresen információkat gyűjt a gyermek vérszerinti családjáról, a reális lehetőségekről, ezeket a szakmai és etikai szabályoknak megfelelően kezeli és a gyermeket – életkorának, értelmi képességeinek megfelelően – folyamatosan tájékoztatja.

A gyermek érdekeinek megfelelően szorgalmazza a hozzátartozókkal való kapcsolattartást, felkészíti a gyermeket a találkozásokra, ismeretei alapján a várható történésekre, a szülő esetleges távolmaradására.

A nevelőszülő segítséget kér a nevelőszülői hálózat családgondozójától, esetleg pszichológustól a nehezen működő, vagy épp csak induló kapcsolatok erősítéséhez, a megfelelő módszerek megtalálásához.

A kapcsolattartás helyszíne lehet a területi gyermekvédelmi szakszolgálat, vagy más intézmény (pl. gyermekjóléti szolgálat) erre kijelölt helyisége, de a nevelőszülő saját otthonában is fogadhatja a vérszerinti szülőket.

Amennyiben a kapcsolattartás helyszíne a területi gyermekvédelmi szakszolgálat, a gyermeket minden esetben a nevelőszülő kíséri el, és a szakellátás családgondozója személyre szabottan koordinálja a találkozást. Ha a kapcsolattartás más intézményben valósul meg, a jelenlévő szakemberek személyéről – az adott gyermek legjobb érdekének megfelelő – megállapodást kell kötni.

A nevelőszülői tanácsadó erősíti a vérszerinti szülőben a kapcsolattartás, a tartalmas időkihasználás fontosságát, hangsúlyozza az ígéretek betartásának jelentőségét.

Összegyűjti – élettörténet könyv formájában elkészíti – a gyermek nevelésbe vételét megelőző életutat, fontos információkat, amellyel támogatja a szakellátásban együttműködő team (különösen a nevelőszülő) munkáját, és segíti a gyermeket identitásának kialakulásában, megőrzésében.

Esélyt ad arra, hogy a nevelőszülő és a vérszerinti szülő egymással beszélhessen, egymást elfogadó kapcsolatuk – a gyermek érzelmi „jólléte” érdekében fejlődjön.

Ennek lehetősége és fokozatai a szereplőktől erős függésben érvényesülnek.

A nevelőszülő személyesen tájékoztatja a vérszerinti családtagokat a gyermek fejlődéséről, egészségi állapotáról, tanulmányi előmeneteléről és mindennapjairól.

Amennyiben a nevelőszülő gyám is, a vérszerinti szülővel rendszeresen egyeztet a gyermeket érintő lényeges kérdésekben.

Attól függően, hogy a gyermek a hazagondozás folyamatának melyik fázisában van, az alap- és a szakellátás családgondozója a hazagondozási tervben megfogalmazott munkamegosztás szerint együttműködve megválasztja a kapcsolatépítés legmegfelelőbb módszerét.

- Segíti a szülő-gyermek, vagy a testvérek közötti kommunikáció alakulását,
- közös játékot, produktív tevékenységet kezdeményez, amelybe helyzettől függően bevonja a nevelőszülőt,

- az érzelmi kötődés fejlődése érdekében az elkülönülés lehetőségét biztosítja.

A kapcsolattartásokon tapasztaltakat a nevelőszülővel, a segítőkkel együttműködve - különös figyelemmel az alapellátás családgondozójára - a szakellátás családgondozója minden alkalommal feldolgozza, a személyre szabott tervezésben felhasználja.

A nevelőszülő a gyermekkel minden találkozás után - az értő figyelem eszközével, előítélet-mentes magatartással - megbeszéli a történeteket, tisztázza a félreérthető helyzeteket, segíti feldolgozni az élményeket.

A nevelőszülő - helyzettől függően - két találkozás között biztosítja a telefonos kapcsolattartás, a levelezés lehetőségét is.

A nevelőszülő - egyeztetve az őt segítő szakemberekkel - a gyermek érdekét szem előtt tartva lehetővé teszi, hogy a vérszerinti szülő részt vegyen a gyermek iskolai rendezvényein, családi ünnepeken.

A nevelőszülői hálózat működtetője szervezi a vérszerinti szülők, a gyermekek, esetenként a nevelőszülők közös programjait, rendezvényeit.

A családgondozók együttműködnek olyan esetekben, ha a kapcsolattartás valamelyik fél oldaláról nem kivitelezhető, egyeztetnek a gyermekkel, nevelőszülővel a pótlás lehetőségéről.

A nevelőszülő - a gyermek érdekét szem előtt tartva - együttműködik a szakmai csoporttal annak előkészítésében, hogy a kiskorú kórházban, vagy büntetés végrehajtó intézetben tartózkodó szülőjét meglátogassa.

Az időszakos kapcsolattartást megelőzően a szakellátás családgondozója tájékozik a vérszerinti szülő aktuális körülményeiről, fogadókészségéről.

Az időszakos kapcsolattartás ideje alatt a szakellátás családgondozója a nevelőszülővel, de lehetőség szerint együtt az alapellátás családgondozójával meglátogatja a gyermeket otthonában.

Az otthonról a nevelőszülő családjába visszaérkezett gyermekkel elsősorban a nevelőszülő, de a szakmai csoport tagjai is foglalkoznak, amennyiben ezt szükségesnek tartják.

A szakemberek feladata nem csupán a gyermek közérzetének vizsgálata, hanem a hazagondozási folyamat alakulásának felmérése, a jövőbeni tervezés megalapozása.

Ezzel párhuzamosan az alapellátás családgondozója a szülővel közösen értékeli az együtt töltött időt, segít mérlegelni a további lehetőségeket.

Ezen túlmenően az érdemi fejlődést segítik a gyakori eszmegbeszélések.

A nevelőszülő fontos feladata, hogy a gyermek mindig életkorának megfelelő hiteles, de tapintatos tájékoztatást kapjon a szülei helyzetéről, az őket támogató módszerekről, az életvitelükben bekövetkezett változásokról.

A nevelőszülő együttműködik abban, hogy a már nagykorú, vagy más gondozási helyen élő testvérek kapcsolattartása rendszeres és tartalmas legyen.

A szakemberek feladata – ha a szülő kapcsolattartási jogával nem él – az okok kiderítése, a nevelőszülő és a gyermek tájékoztatása.

Amennyiben ez a gyermek legjobb érdekét szolgálja, a szakemberek minden lehetséges eszközt felhasználnak annak érdekében, hogy a vérszerinti szülő látogassa gyermekét.

Kapcsolattartás hiányában a segítő team javaslata alapján a gyámhivatal újraszabályozza a kapcsolattartást, a gyermek érdekében megfelelően dönt a gyermek további sorsáról.

5.2.5. A nevelőszülő működése szakmai csoportban

Tartalmi leírás:

A nevelőszülői munka értékhangsúlya a professzionálódás, amelynek része a szakmai csoportban való együttműködés készsége. Ennek értelmében tevékenysége nem lehet izolált, a szakma szabályai szerint szakmai csoportban való produktív együttműködése a nevelt gyermek mindenekfelett álló érdekében elvárható.

A nevelőszülő azonosul a segítő team által közösen megfogalmazott céllal, és a továbbiakban ennek elérése érdekében összhangban tevékenykedik a szakemberekkel.

A tevékenység célja:

A nevelőszülő a gyermek mindenkori érdekében és jogai érvényesülésének okán kapcsolódik be az alapellátást és a szakellátást képviselő segítő közösség munkájába. Működésében valósuljon meg a segítés, tanácsadás, ellenőrzés elfogadásának összhangja.

A nevelőszülő vegyen részt az együttműködés formális és informális módozataiban. Az egyeztető megbeszéléseken, esetkonferenciákon való megjelenésen, és az adatlapok kölcsönös megküldésén túl érdemi személyes kapcsolatokat ápoljon az őt támogató szakértői csoport tagjaival.

A tevékenység részletes leírása:

A nevelőszülő kialakítja belső és külső kapcsolatrendszerét.

Belső kapcsolatrendszeréhez tartozik a nevelőszülői tanácsadó, a gyámi, gondozói tanácsadó – helyzettől függően – a hivatásos gyám, a

szakellátás családgondozója.

A külső kapcsolatrendszer szereplői: az alapellátás családgondozója, az oktatási intézmények, valamint az egészségügyi és mentálhigiénés szolgáltatásokat nyújtó szervezetek képviselői.

A belső kapcsolatrendszer tagjai folyamatos kapcsolatban állnak a nevelőcsaláddal, működésüket jogszabályok határozzák meg, amelyek felhatalmazást adnak arra, hogy a nevelőszülőt különböző rendszerességgel otthonában felkeressék.

A nevelőszülő mindvégig nyitott a szakemberek fogadására, partneri kapcsolatra törekszik, és saját – nevelőszülői – szerepében hozzájárul a team együttműködésétől elvárható szakmaiság megalapozásához.

Együttműködésük tudatos és tervszerű, markánsan megnyilvánul a hazagondozásban, a testvércapcsolatok szorgalmazásában, a gondozási hely esetleges megváltoztatásában, felülvizsgálatokban.

A külső kapcsolatrendszer működésének gyakoriságát, szakmai tartalmát az adott gyermek aktuális szükségletei, életeményei határozzák meg. Leggyakoribb az oktatási intézménnyel való kapcsolattartás. Szükség esetén a külső kapcsolatokban a nevelőszülői tanácsadó közvetíthet.

➤ Együttműködés a nevelőszülői tanácsadóval

A nevelőszülői tanácsadó és a nevelőszülő együttműködése az alkalmasságot megállapító folyamatban kezdődik. A jelölt írásbeli jelentkezése után a tanácsadó illetékességi területén felkeresi a leendő nevelőszülőt, és tájékoztatja a nevelőszülőség lényegéről, feladatrendszeréről, valamint elkészíti a környezettanulmányt.

A tanácsadó működésének fontos eleme, hogy a nevelőcsalád „esetgazdjaként” folyamatosan – személyre szabottan – erősítse az adott nevelőszülő tevékenységének célját, amely minden esetben a gyermek jövője (hazagondozás, örökbeadás, tartós nevelőszülői elhelyezés).

A tanácsadó ezen célok támogatásával mindvégig szolgálja a nevelőcsalád biztonságos működését, koordinálja kapcsolatrendszerét.

A nevelőszülői tanácsadó működésének lényege, hogy saját eszközeivel folyamatosan támogatja a nevelőszülő szakmai személyiségének fejlődését. A nevelőszülői tanácsadó feladatai:

- a kompetencia határok tisztázása,
- a problémakezelés fejlesztése
- új perspektívák, alternatívák kijelölése
- a rendszeres visszacsatolás,
- mentálhigiénés szolgáltatások elérésének biztosítása.

A nevelőszülői tanácsadó részt vesz a kihelyezésre kerülő gyermekkel való ismerkedés folyamatában. Előzetesen tájékoztatást ad a kihelyezésre kerülő gyermekről, majd segíti a kapcsolatfelvételt és gyakori személyes jelenléttel a befogadást.

Az adott nevelőcsaládra formált terv alapján – igény és szükség szerint – de legalább háromhetente felkeresi a nevelőszülőt az otthonában.

A nevelőszülő biztosítja, hogy a nevelőszülői tanácsadó négyszemközt találkozhatson a gyermekkel.

Szakmai háttérrel ad a gyermekneveléshez – segíti az egyéni gondozási-nevelési terv elkészítését, közbeeső intézkedésekkel, tanácsadással támogatja a nevelési célok megvalósítását, a váratlan fordulatok kezelését, biztosítja a segítségforrásokat.

A nevelőszülői tanácsadó képviseli a működtetőt és feladatkörében havonta gondoskodik a járandóságok utalásáról, illetékességi területén szervezi a továbbképzésekbe való bekapcsolódást, nevelőszülői klub működését.

A szervezet felé továbbítja a nevelőszülők szakmai szükségleteit, szupervízió, esetmegbeszélés, helyettesítési igény, szabadságolási lehetőségek stb.

Ellenőrzi és támogatja a nevelőcsaládban a gyermeki jogok érvényesülését, a hátrányos megkülönböztetés tilalmát, az esélyegyenlőség érvényesülését.

Ellenőrzi a családi pótlék, a nevelési díj és külön ellátmány célirányos felhasználást.

Írásban tájékoztatja a nevelőszülőt, majd tájékoztatja a szervezet vezetőjét az esetleges működési zavarokról.

➤ Együttműködés a hivatásos gyámmal

Amennyiben a nevelőszülő a gyámság elemei közül, csak a gondozás-nevelést vállalja, a gyámhivatal a törvényes képviselőre, vagyonkezelésre hivatásos gyámot rendel.

A hivatásos gyám gondoskodik a kiskorú személyes és vagyoni érdekeinek érvényesüléséről, ennek érdekében a gyermeket szükség szerint – de legalább havonta egy alkalommal – a nevelőszülőnél meglátogatja.

A nevelőszülő a hivatásos gyámmal szoros együttműködésben dolgozik. Haladéktalanul kezdeményezi a soron kívüli kapcsolatfelvételt minden olyan esetben, amikor a gyermek érdeke megkívánja:

- rendkívüli, különleges események,
- döntési helyzetek,
- betegség, szükségletek változása,

- kapcsolattartási ügyek,
- minden alkalommal, amikor a gyermek szeretné.

A nevelőszülő lehetővé teszi, hogy a gyám a gyermekkel négy szemközt beszélgetést folytasson.

A gyám a gyermek jelzéseiről minden esetben egyeztet a nevelőszülővel.

A hivatásos gyám félévente – a TESZ 4 adatlapon – írásos tájékoztatást ad a gyámhivatal felé a gyermek helyzetéről, érdekeinek érvényesüléséről, melynek tartalmát a nevelőszülővel egyezteti, a nevelőszülő irányába indokolja (akár utólag is).

Az együttműködés rendszerében a nevelőszülő és a hivatásos gyám azonos érdekeket képvisel, tevékenységükben egymást kiegészítik, segítik, folyamatosan informálják.

Törvényes képviselő és a vagyonkezelés helyzeteiben a nevelőszülő a hivatásos gyámnak alárendelődik.

➤ Együttműködés a gyámi, gondozói tanácsadóval

A gyámi, gondozói tanácsadó működésének célja elsősorban a gyámra irányuló segítség, valamint ellenőrzés, továbbá szakmai kérdésekben a gyámhivatal felé állásfoglalást, javaslatot tesz.

A gyámi, gondozói tanácsadó a gyermek legjobb érdekében, jogait képviseli akár a nevelőszülővel, mint gyámmal, akár a nevelőszülővel, mint a gondozás–nevelést ellátó személlyel szemben is.

A gyámi, gondozói tanácsadó szükség szerint, de legalább kéthavonta a nevelőcsaládban találkozik a gyermekkel, a nevelőszülővel, esetleg a hivatásos gyámmal.

Minden esetben megtalálja a módját, hogy a gyermekkel négy szemközt beszélgetést folytasson.

A nevelőszülői gyámot tanácsadással segíti a gyámi feladatok ellátásában, konkrét ügyekben szaktanácsot ad, illetve különleges szakértelmet igénylő esetekben biztosítja a legilletékesebb szakértő elérhetőségét.

Tapasztalatait látogatási feljegyzésekben rögzíti, és félévente írásban tájékoztatja a gyámhivatalt a gyermek helyzetéről.

A nevelőszülő és a gyámi, gondozói tanácsadó együttműködésének lényeges eleme a felülvizsgálat. A folyamatban részt vesz a nevelőszülői tanácsadó, a szakellátás családgondozója, az alapellátás családgondozója, a gyermek és szülője.

A gyámhivatal tárgyalást tűz ki, melyre az együttműködő szakmai team tagjait, továbbá a gyermeket és vérszerinti szülőjét is meghívja.

A tárgyalást megelőzően az illetékesek a következő adatlapokat továbbítják a gyámhivatal felé:

- a nevelőszülő a GH 3 adatlapot – melynek kitöltésében segíti őt a nevelőszülői tanácsadó,
- amennyiben a nevelőszülő nem gyám, a hivatásos gyám a TESZ 4 adatlapon teszi meg jelzéseit,
- a gyámi tanácsadó a TESZ 3 adatlapon nyújt szolgáltatást,
- az alapellátás családgondozója a GYSZ 8 adatlapot továbbítja.

Amennyiben az adatlapok különböző álláspontokat tükröznek, a szereplőknek a felülvizsgálati tárgyaláson kell konszenzusra jutni.

A jogszabályban meghatározott felülvizsgálatokon túl a gyermek érdekében rendkívüli felülvizsgálatra bármikor sor kerülhet.

5.2.6. Nevelőszülői tanácsadó feladata a szakmai csoportban

Tartalmi leírás:

A nevelőszülői tanácsadó munkaköréből adódó feladat ellátási kötelezettségét elsősorban a törvényi szabályozás határozza meg; valamint az őt foglalkoztató intézmény, szervezet Szervezeti és Működési Szabályzata, Szakmai programja, valamint a munkaköri leírása.

A nevelőszülői tanácsadó a jogszabályi előírásoknak megfelelően a nevelőszülői hálózat működtetőjének alkalmazásában, annak képviselőjeként egyrészt tanácsadással folyamatosan segíti a nevelőszülő feladatai ellátásában; másrészt biztosítja a nevelőszülő szakmai ellenőrzésének megvalósulását az ellenőrző funkció gyakorlása révén. A nevelőszülői tanácsadó munkája a nevelőszülő munkájához hasonlóan szakmai teamben történik a nevelőszülővel; a gyámi, gondozói tanácsadóval; a családgondozóval (ha a nevelőszülői tanácsadó kapcsolt munkakörben nem lát el családgondozói feladatokat is) és a hivatásos gyámmal (amennyiben a nevelőszülő csak a gondozási, nevelési feladatok ellátását vállalja).

A tevékenység célja:

A gyermek nevelőszülői családban történő beilleszkedésének, a nevelőcsaládban történő fejlődésének, mindennapi életének, a vérszerinti kapcsolatai erősítésének segítése a nevelőszülői tanácsadók tevékenysége során valósul meg.

A nevelőszülői tanácsadó feladata a nevelőszülőknél elhelyezett gyermekek gondozásának, testi, értelmi, érzelmi fejlődésének, szükségletei biztosítása iskoláztatásának támogatása, szükség szerinti ellenőrzése.

Munkája során pedagógiai, szakmai segítséget nyújt a nevelőszülőnek és megfelelő kapcsolatot alakít ki a gyermekkel. A nevelőszülői tanácsadó a

nevelőcsalád „esetgazdjaként” a biztonságot közvetítve és kommunikálva hangolja össze a segítő, tanácsadó, ellenőrző funkcióját. Koordinációs tevékenysége kiterjed a nevelőcsaládot segítő szakemberek együttműködésére, a közöttük lévő folyamatos információcseré működtetésére.

A tevékenység részletes leírása:

A nevelőszülői tanácsadó feladata a nevelőszülői feladatra jelentkezők kiválasztásának, valamint alkalmassági vizsgálatának folyamatában való részvétellel kezdődik, melynek részeként helyzetértékelést, környezettanulmányt készít és a képzés megkezdése előtt beszerzi a szakmai rendeletben előírtakat igazoló okmányokat.

Részt vesz az elhelyezési értekezleten nevelőszülői gondozási hely kiválasztása esetén; közreműködik az egyéni elhelyezési terv elkészítésében; koordinálja a gyermek nevelőszülőhöz történő kihelyezésének folyamatát; elvégzi a kihelyezéskor szükséges adminisztrációs feladatokat; minden gyermekkel kapcsolatos személyes iratot, korábban keletkezett dokumentációt átad a nevelőszülőnek. Kiemelt figyelmet fordít a kihelyezés folyamatában a biztonság és a folyamatosság biztosítása érdekében arra, hogy minden vérszerinti családtól vagy előző gondozási helyről kapott személyes tárgyat, emléket, fényképet, élettörténeti könyvet átadjon a nevelőszülőnek.

A nevelőszülői tanácsadó nevelőszülőhöz történő elhelyezés javaslata esetén részt vesz a gyermek szükségleteinek legmegfelelőbb nevelőszülő kiválasztásában; előkészíti a gyermek és a leendő nevelőszülő kapcsolatfelvételét; összegyűjti a gyermeket érintő legtöbb lényeges információt és arról hitelesen tájékoztatja a nevelőszülőt; koordinálja az ismerkedés folyamatát; személyes jelenlétével is segíti a gyermek és a leendő nevelőszülő közötti kapcsolat kialakulását. Mindent megtesz a gyermek irányába történő bizalom kiépítése érdekében.

A nevelőszülővel és a gyermekkel, lehetőség szerint annak vérszerinti szülőjével (törvényes képviselőjével) közösen elkészíti a gyermek egyéni gondozási-nevelési tervét (XIX. számú adatlap; „GH-1” – Egyéni gondozási- nevelési terv nevelésbe vétel esetén”).

Az egyéni gondozási- nevelési terv elkészítése során a nevelőszülő tapasztalatainak, megállapításainak figyelembe vételével kell a nevelőszülőben tudatosítania, hogy a gyermek sorsának hosszú távú tervezésekor saját feladatait is tervezi, ezzel is segítve a vele szemben támasztott elvárások interiorizálódását. A tervezés folyamatában a nevelőszülői tanácsadónak a gyermek életkori sajátosságait, a nevelés elméleti elveit ismerve kell az egyensúlyt megteremteni a nevelőszülő elvárásai és a nála elhelyezett gyermek fejlődési lehetőségei között.

A nevelőszülői tanácsadó koordinálja a nevelőszülőt segítő team

intenzívebb jelenlétét a befogadás időszakában és amennyiben indokolt, megszervezi a gyermek mentálhigiénés, pszichológiai, szükség esetén pszichoterápiás megsegítését az átélt krízishelyzet feldolgozása érdekében. Ebben a folyamatban alapul veszi a megyei/ fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság szakvéleményében javasolt megsegítési formákat.

A nevelőszülőnél elhelyezett gyermek sorsának tervezésekor a célkitűzések, valamint a nevelőszülői tanácsadó elvégzendő feladatai eltérőek a gyermek befogadásának, beillesztésének folyamatában, a hazagondozás vagy az örökbefogadás elindításának időszakában.

A nevelőszülői tanácsadói tevékenység kiemelt feladata a nevelőszülői családok gondozási-nevelési tevékenységének szakmai segítése, amely tudatos és folyamatos segítő munka a család nevelési feladataihoz hasonlóan saját célokkal, szempontokkal, beavatkozási módokkal.

A tanácsadó ebben a folyamatban a saját feladatainak ellátása mellett folyamatosan segíti a nevelőszülői családot is a saját célkitűzéseinek, feladatainak felismerésében; azok biztonságos megvalósításában, szorosan együttműködve a nevelőszülő külső- és belső kapcsolatrendszerével is. A gyermek és a nevelőszülő irányában megvalósuló bizalom kiépítő tevékenysége ötvöződik a nevelőszülő munkájának megsegítésével és ellenőrzésével; a nevelt gyermek problémái iránti előérzékenyítettségének kialakításával, megerősítésével; valamint a probléma megoldási képességének fejlesztésével.

A nevelőszülői tanácsadó minden esetben az adott gyermek és nevelőcsalád szükségletei szerinti gyakorisággal, de legalább háromhetente köteles felkeresni a gyermeket és a nevelőszülőt, és tájékozódni a gyermek gondozásával, nevelésével kapcsolatos kérdésekről; az egyéni gondozási- nevelési terv megvalósításának alakulásáról; az esetlegesen felmerülő problémákról. A látogatás során tapasztaltakat folyamatosan, írásban dokumentálnia kell a jogszabályi rendelkezéseknek és a működtető belső szabályozásának megfelelően. A látogatások időtartamát célszerű az aktuális elvégzendő feladathoz igazítani, de lehetőleg ne legyen hosszabb egy óránál. A látogatás során fontos, hogy a tanácsadó irányítsa a beszélgetést, és a nevelőcsaládnál töltött idő a lehető legtöbb konkrét információhoz jutassa hozzá a gyermekről. Javasolt olyan időpontokban is látogatásokat tervezni, amikor a tanácsadónak módja van a családi élet tipikus helyzeteiben megismerni a család szokásrendszerét. (pl.: étkezés, délutáni tanulási időszak, lefekvéshez készülődés, a gyermek ünnepei).

A nevelőszülőnél nevelkedő átmeneti és/ vagy tartós nevelésbe vett gyermekről elsősorban a nyilvántartási rendszer adatlapjain a jogszabályban előírtak szerint, illetve szükség szerinti gyakorisággal tájékoztatást ad a gyermek fejlődéséről; az egyéni gondozási- nevelési

tervben meghatározott feladatok megvalósulásáról; valamint a gyermek és a vérszerinti hozzátartozóinak kapcsolattartásáról. (XIX. számú adatlap; „GH-3” – Helyzetértékelés).

A tanácsadó rendszeres kapcsolatot tart a nevelési- oktatási intézményekkel, ahol a pedagógus szakmai partnereként és nem a nevelőszülői szerep átvállalójaként kell, hogy szerepeljen. Nem javasolt a gyermekkel folytatott egyéni beszélgetések színteréül az ilyen alkalmakat felhasználni, mivel egyrészt az iskolában nem teremthető meg az egyéni beszélgetések intimitásához szükséges légkör, másfelől a gyermek számára a kortársak szemében stigmatizáló tényező lehet az őt rendszeresen látogató hivatalos személy.

A tanácsadó működésében fontos szerepet kap a nevelőszülő segítése a problémák megoldása során; a gyermek számára szükséges ellátások igénybevételekor és szükség esetén a nevelőszülő és a gyermek megfelelő szakemberhez irányítása esetén. A nevelőszülővel és a családgondozóval (amennyiben a családgondozói feladatokat nem a nevelőszülői tanácsadó látja el kapcsolt munkakörben) közösen a gyámhivatal határozata alapján szervezi és elősegíti a gyermek és a vérszerinti szülők, más közeli hozzátartozók kapcsolattartását.

Abban az esetben, ha családgondozói feladatokat is ellát kapcsolt munkakörben a nevelőszülői tanácsadó, a feladatai közé tartozik a nevelőszülőnél nevelkedő gyermek és a vérszerinti szülei, kapcsolattartásra feljogosított hozzátartozói közötti kapcsolattartás elősegítése, erősítése,- szorosan együttműködve az illetékes gyermekjóléti szolgálat családgondozójával. Családgondozóként feladata lehet a gyermek és a szülő közötti kapcsolat helyreállítása érdekében szükség esetén a gyermeknek a kapcsolattartás helyszínére kísérése, valamint a kapcsolattartásokon való részvétel. Amennyiben a nevelőszülői tanácsadó családgondozói feladatokat is ellát, akkor feladatai közé tartozik az egységes gyermekvédelmi nyilvántartási rendszerben használt adatlap kitöltése is (XX. számú adatlap; „GH-2” – Családi kapcsolatok, családgondozás tervezése nevelésbe vétel esetén”).

Az egyéni elhelyezési tervnek megfelelően a gyermekjóléti szolgálattal együttműködve közreműködik a gyermek vérszerinti családjába történő visszailleszkedésében, a gyermek szüleivel tartott kapcsolatának rendezésében, illetve önálló életvitelének elősegítésében.

A nevelőszülői tanácsadó segíti a gyámi feladatokat is ellátó nevelőszülő, vagy a hivatásos gyám, eseti gondnok törvényes képviselői és vagyonkezelő munkáját; valamint a hivatásos gyámmal (ha a nevelőszülő csak gondozási, nevelési feladatok ellátását vállalta) és a gyámi, gondozói tanácsadóval együttműködve figyelemmel kíséri a nevelési díj és az ellátmány felhasználását, szükség esetén segítséget nyújt a nevelőszülőnek a gazdálkodási feladatainak ellátásához. Ellenőrzési tevékenysége során kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a nevelőszülő a

nevelt gyermek számára biztosítja-e a jogszabályban meghatározott teljes körű ellátást, különös tekintettel a zsebpénzre, és a zsebpénznyilvántartás vezetésére.

Amennyiben a nevelőszülő a gyermek nevelése, ellátása során meg nem engedett nevelési módszereket alkalmaz, így különösen, ha a gyermeket bántalmazza, élelmezését megvonja, ha a gyermek gondozását, nevelését elhanyagolja, illetőleg, ha a gyermek ellátásához biztosított juttatásokat nem a gyermek szükségleteire fordítja, vagy a nevelőszülő a megállapodásban foglaltakat más módon megszegi, soron kívül jelzéssel él a gyermek gyámságát ellátó hivatásos gyám (ha a nevelőszülő nem lát el gyámi feladatokat) és a gyámi, gondozói tanácsadó felé. A probléma súlyosságának függvényében tájékoztatási kötelezettsége kiterjed a nevelőszülői hálózat szakmai vezetője és/ vagy működtetője felé is.

A nevelőszülői tanácsadó feladatai közé tartozik a munkakörével kapcsolatos adminisztrációs feladatok ellátása; a szükséges nyilvántartások vezetése; a munkakörével összefüggő adatszolgáltatások határidőre történő elkészítése, valamint megküldése.

Segítséget nyújt ahhoz, hogy az ellátott, illetve a gondozója, gyámja a nyilvántartásra köteles adatokat, valamint az azokban történő változásokat haladéktalanul, illetve a megállapodásokban megjelölt határidőre bejelentse az adat jellegétől függően a működtetőnek vagy a gyámhivatalnak.

Soron kívül köteles jelenteni a működtetőnek azokat a változásokat, amelyek a nevelési díj és ellátmány, valamint a nevelőszülői díj utalását befolyásolják. Nyomon követi az ellátások kiutalását.

Abban az esetben, ha a nevelőszülői tanácsadó kapcsolt munkakörben utógondozói feladatokat is ellát, úgy haladéktalanul köteles jelezni az utógondozói ellátottak esetében az illetékes gyámhivatal felé mindazokat a változásokat, amelyek módosíthatják az utógondozói ellátást elrendelő határozatban foglaltakat, vagy az utógondozói ellátás megszüntetését eredményezhetik. Utógondozói feladatok ellátása esetén végzi az utógondozói ellátottak személyi térítési díjának megállapítására vonatkozó ügyintézkést az érvényben lévő működtetői utasításnak megfelelően.

Ellátja az utógondozás feladatát a nevelőszülői hálózatban elhelyezett azon fiatal felnőttek esetében, akik nagykorúvá válásuk után nem igényelték az utógondozói ellátást, de az otthonteremtési támogatást igénybe vették.

Nevelőszülőnél nevelkedő gyermek gondozási helyének megváltozása esetén a nevelőszülői tanácsadó tevőlegesen kell, hogy részt vegyen a gyermek gondozási helyén lévő személyes iratanyagnak, tárgyaknak, értékeknek leltár szerinti, írásban történő átadás- átvételében. Az új gondozási helyen a gyermek gondozójának köteles leltár szerint, írásban átadni az átvett iratokat, tárgyakat, értékeket. Lehetőség szerint az új gondozási hely képviselőjével közösen koordinálja az ismerkedés

folyamatát; segíti az áthelyezés minél zavartalanabb megvalósulását.

Szervezi a nevelőszülői hálózat működtetőjével közösen, vagy annak megbízásából a nevelőszülők kötelező évi továbbképzését. Megszervezi a továbbképzés időpontjáról a nevelőszülők tájékoztatását; koordinálja működési területéről a nevelőszülők képzésen történő részvételét.

Tevékenyen részt vesz a működtető által szervezett, a nevelőszülők háromévente történő szakmai alkalmasságának szervezésében; a felülvizsgálat lebonyolításában; a felülvizsgálat eredményeként a nevelőszülővel és az őt segítő szakmai teammel közösen a nevelőszülői tevékenység szükség szerinti átstrukturálásában a felülvizsgálat során tapasztalt működés nehézségei, eredményességei alapján

A nevelőszülői tanácsadó kiemelt, jogszabályban rögzített feladata a nevelőszülői hálózat működtetőjénél rendkívüli felülvizsgálat kezdeményezése, ha azt a nevelőszülő egészségi állapotának vagy körülményeinek változása szükségessé teszi.

A nevelőszülői tanácsadó saját működési területén mindent megtesz annak érdekében, hogy nevelőszülői hálózatát a szakellátásba bekerülő gyermekek szükségleteinek figyelembevételével fejlessze. Ennek érdekében folyamatosan megújítja, fejleszti a már alkalmazott toborzási technikáit; kapcsolatot keres és tart minden olyan szervezettel, aki segítheti alkalmas nevelőszülőnek jelentkezők feltérképezésében.

Feladatai közé tartozik a már kiképzett, de aktívan még nem működő, működési engedéllyel rendelkező nevelőszülők gondozása, ismereteik szinten tartása, folyamatos felkészítésük az ellátandó nevelőszülői tevékenységre.

5.2.7. Gondozási hely megváltoztatása

Tartalmi leírás:

A gyámi, gondozói tanácsadó működése során mindig a gyermek érdekére fókuszál. A gyámhivatal felé nyújtott szolgáltatásokon túl a területi gyermekvédelmi szakszolgálaton belül a gyámi, gondozói tanácsadó megvalósítja az önkontroll lehetőségét.

Együttműködik a kihelyezés folyamatában, végigkíséri a gyermek útját az adott gondozási helyen és a jelzőrendszer működése nyomán érzékeli a változtatás szükségességét, a korábbi döntés felülvizsgálatát.

➤ Nevelőszülőtől új nevelőcsaládba kerülés

A nevelőcsaládban élő gyermek helyzete változtatást igényel, amennyiben:

- a gyermek szükségleteit az adott nevelőszülő már nem tudja kielégíteni,
- testvérek együttes elhelyezése más nevelőcsaládban megvalósítható,
- a nevelőszülő egészségi állapota, egyéb körülményei kedvezőtlenül megváltoztak,
- a családon belüli kapcsolatok megromlottak,
- minden más esetben, amikor a gyermek személyes érdekében áll.

Amennyiben a szakértői bizottság szakvéleményében továbbra is a nevelőszülői elhelyezést preferálja, a gyermek új nevelőszülőhöz történő átgondozását az eddigiekben is együttműködő szakmai csoport támogatja. Amennyiben a szakértői bizottság más típusú elhelyezést javasol, a szakmai csoport szükség szerint segíti a gyermek áthelyezését.

A tevékenység célja:

A gondozási hely megváltoztatása – úgy a korábbi nevelőszülő, mint a gyermek vonatkozásában – a lehető legkisebb veszteségekkel bonyolódjon le, érvényesüljön a családban nevelkedés folyamatossága.

A tevékenység részletes leírása:

A gyámi, gondozói tanácsadó esetkonferencia összehívását kezdeményezi, ahova meghívást kap – helyzettől függően – a gyermek és a vérszerinti szülő.

Az esetkonferencia célja, hogy a kialakult helyzet tisztázódjon. A gyermek számára javasolt új nevelőszülői gondozási hely konszenzuson alapuljon.

Az új nevelőszülő kiválasztása a korábban megfogalmazottak szerint történik, felhasználva az eset tapasztalatait.

A nevelőszülők – amennyiben nem ismerik egymást – a nevelőszülői tanácsadók közreműködésével találkoznak, és megtervezik az átgondozás folyamatát.

A segítő team – családgondozók, gyámi, gondozói tanácsadó, szükség szerint pszichológus – eldönti, hogy a vérszerinti hozzátartozók milyen szinten tudják a folyamatot támogatni. Jó esetben a gyermek számára előnyt jelent a kedvező szülői együttműködés.

Az új nevelőszülő – lehetőség szerint – az előző gondozási helyen találkozik a gyermekkel, a szakemberek feladata (nevelőszülői tanácsadók, pszichológus) hogy biztosítsák a megfelelő légkört, kezeljék a szélsőséges megnyilvánulásokat, folyamatosan kontrollálják a helyzetet.

A találkozást követően – szükség szerint több találkozást követően is – pszichológus foglalkozik a gyermekkel. A beszélgetések célja a múltbeli történések elemzése, feldolgozása, a veszteségek kezelése, feszültségek oldása, a jövő megtervezése.

A kapcsolatépítés során minden szereplő törekszik a legtöbb információ átadására, megszerzésére. Ennek összehangolása a nevelőszülői tanácsadók feladata.

A kapcsolat fejlődésének folyamatába a gyámi, gondozói tanácsadó beépíti az elhelyezési értekezletet, amely alapja az új egyéni elhelyezési javaslat elkészítésének.

A nevelőszülők és a támogató team – elsősorban a nevelőszülői tanácsadó – feladata a gyermek elbúcsúzásának megszervezése. A szereplők arra törekednek, hogy minél kevesebb veszteséggel, a pozitív élmények, emlékek megtartásával kerüljön az új nevelőcsaládba. Ha nem a gyermek érdeke ellen való, akkor megállapodhatnak az előző nevelőszülővel való kapcsolat fenntartásának módjában.

A gyámhivatali határozat után a gyermek eddigiekben keletkezett iratanyagának, élettörténeti könyvének, személyes holmijának átadását - átvételét a nevelőszülői tanácsadók koordinálják.

➤ A gyermekotthonból nevelőszülői családba helyezés*

Amennyiben a gyermek legjobb érdeke úgy kívánja – a megyei/fővárosi GYSZB szakvéleménye – sorsának végleges, de legalábbis hosszú távú rendezése érdekében a gyermek gondozási helyének megváltoztatása gyermekotthonból nevelőcsaládba történő elhelyezéssel realizálódik.

A tevékenység célja:

A nevelőszülői kihelyezéssel a gyermek kerüljön előnyösebb helyzetbe, a gyermekotthonban eltöltött időszak kedvező tapasztalatainak megőrzése és beépítése mellett hosszú távon kapja meg a családban nevelkedés biztonságának prioritását.

A tevékenység részletes leírása:

Amennyiben a gyermekvédelmi szakértői bizottság a szakvéleményében a nevelőszülői elhelyezést javasolja, a nevelőszülői hálózat szakmai vezetője gondoskodik a nevelőszülő kiválasztásáról.

A kiválasztott nevelőszülő – a nevelőszülői tanácsadó útján – széleskörű tájékoztatást kap a gyermekről, lehetősége van kapcsolatba lépni a jelen gondozási hely nevelőjével, aki a gyermek legjobb ismerőjeként segíti a felkészülést.

Az első találkozás alkalmával a nevelőszülő és a nevelőszülői tanácsadó együtt látogatja meg a gyermeket.

Jó esetben a vérszerinti szülő személyes jelenlétével támogatja az ismerkedés folyamatát.

Amennyiben ez nem lehetséges, az alapellátás és szakellátás családgondozói gondoskodnak arról, hogy a vérszerinti szülő találkozhatson, a gyermek érdekében konzultálhasson a nevelőszülővel. *
A nevelőszülői családból gyermekotthonba történő helyezés esetén értelemszerűen alkalmazandó a protokoll.

A további találkozások – életkortól, helyzettől függően - a gyermek szükségletei szerint zajlanak.

A gyermek és a nevelőszülő találkozásait követően a gondozási hely pszichológusa szükség szerint foglalkozik a gyermekkel.

A kapcsolatépítési folyamat alatt a nevelőszülő törekszik a gyermek napirendjéről, szokásairól, kedvelt tevékenységeiről, kapcsolatairól minél teljesebb képet kapni, életkortól függően a gondozási folyamatba bekapcsolódni.

A kapcsolat, a bizalom mélyülésével a nevelőszülő egyre többet találkozhat a gyermekkel, de életkortól, helyzettől függően a gyermeknek lehetőséget kell adni arra, hogy a gondozójához/nevelőjéhez bármikor visszatérhessen.

A gyermek a nevelőszülői tanácsadó kíséretében megismerkedik a nevelőszülő lakókörnyezetével, otthonával, családtagjaival.

Amennyiben a gyermek szükséglete megkívánja – a gyám közreműködésével – több napot is a nevelőszülő otthonában tölthet.

A kapcsolat fejlődésének folyamatába a gyámi, gondozói tanácsadó előkészíti az elhelyezési értekezletet, amelyen az új egyéni elhelyezési javaslat elkészítésének.

A gyermek gyámja – amennyiben a nevelőszülő gyámságot nem vállalt – felveszi a kapcsolatot a kijelölt hivatásos gyámmal.

A gyermekotthon pszichológusa segíti a leválási folyamatot, a gyermek mellett, az átgondozásban együttműködő szakemberek számára is pszichés támogatást biztosít. Ha a nevelőszülői hálózatnak önálló pszichológusa van, akkor a gyermekotthon pszichológusával együttműködve végzik feladatukat.

A gyermekotthonban megszervezik a gyermek elbúcsúztatását.

A gyámhivatali határozat után, a gyermeket a nevelőszülő és a nevelőszülői tanácsadó kíséri leendő otthonába.

A nevelőszülői tanácsadó – együttműködve a korábbi gyámmal, szükség

szerint a leendő hivatásos gyámmal – gondoskodik arról, hogy a nevelőszülő minden szükséges iratot, dokumentációt megkapjon.

A nevelőszülő lehetővé teszi a korábbi, gyermekotthoni kapcsolatok ápolását.

5.3. Személyi feltételek

- szakmai vezető
- gyermekvédelmi ügyintéző
- szakellátás családgondozója
- alapellátás családgondozója
- gyámi, gondozói tanácsadó
- hivatásos gyám
- nevelőszülő
- nevelőszülői tanácsadó
- nevelőszülői Hálózat pszichológusa

A segítő szakemberek szakmai személyiségének karbantartásához, fejlesztéséhez a munkáltatónak biztosítania kell a szükséges szakmai támogató szolgáltatásokat (szupervízió, esetmegbeszélés, kiégés elleni tréning). A szükséges szakmai támogató szolgáltatásokat külön szakmai-módszertani ajánlás tartalmazza.

5.4. Kompetenciák

- A gyermek támogatása a kiegyensúlyozott kapcsolattartásban, a végleges hazakerülés lehetőségében,
- a tevékenységhez szükséges jogszabályok, hatósági intézkedések ismerete,
- alkalmas, érett, jól differenciált személyiség,
- az együttműködésre törekvés készsége,
- az előítéletek, ellenségeskedés kezelésének készsége,
- csapatmunkában való együttműködés készsége,
- csapatmunkára való alkalmasság,
- empátia,
- érzelmi stabilitás,
- felelősségtudat,
- kudarcűrés, tolerancia,
- önismeret, kellő önkontroll, egyértelmű, kiszámítható magatartás,
- példaadás,
- pozitív gondolkodás,
- megerősítő technikák alkalmazásának készsége,
- problémaérzékenység,
- szakmai értékek iránti elkötelezettség,
- szakmai felkészültség
- terhelhetőség,

- tiszta és nyílt kommunikáció a személyes és szakmai környezet kapcsolatrendszerében.

5.5. Tárgyi feltételek

- Ismerkedő kapcsolattartásra alkalmas helyiség,
- nevelőszülő otthonának alkalmassága a törvényi előírások szerint,
- a gyermek számára legalább 6 m² személyes élet- és mozgástér, rakodófelületek, tanulóhely - a többi személytől elkülönítve (egy szobában legfeljebb négy gyermek helyezhető el),
- lehetőség szerint a kapcsolattartás feltételeinek biztosítása a gondozási helyen,
- az adminisztrációs tevékenység ellátásához szükséges eszközök – telefon, számítógép, fax, fénymásoló (utóbbiak hiányában a nevelőszülői hálózat működtetője biztosítja az infrastrukturális lehetőséget).
- Kapcsolattartásra alkalmas helyiség, ahol lehetőség van
 - gyermek és szülője bizalmas elkülönülésre,
 - terápiás foglalkozásra,
 - gyermek és hozzátartozója közös foglalkoztatásra, játékokra.
- Intézményi szinten megfelelő telekommunikációs rendszer.
- esetmegbeszélésekre, tárgyalásra, kapcsolattartásra, bizalmas beszélgetésre alkalmas helyiségek.

6. Indikátorok

Meghatározás (tevékenység)	Indikátor (hogyan)	Forrás (adat)
1. nevelőszülők kiválasztása, képzése	új nevelőszülők száma/év, a képzést elvégzők száma/év	a működtető éves statisztikája, tanúsítványok
2. nevelőszülők továbbképzése	a továbbképzésben résztvevők száma/összes/év	jelenléti ív, igazolás
3. elhelyezési értekezlet	a gyermek szükségletei/a nevelőszülő erőforrásai	elhelyezési értekezlet jegyzőkönyve (javaslattétel +)
4. a nevelőszülő gyám I.	a gyám és a gyermek kapcsolata megfelelő	elégedettség mérése
5. a nevelőszülő gyám II.	Törv. Képviseli ügyek száma/év Vagyonkezelőként eljár/év	A gyermek iratanyaga (számadás)
6. kapcsolattartás	Kapcsolattartás száma/hó/év	A gyerek iratanyaga
7. gondozás - nevelés	Egyéni gondozási-nevelési terv feladatnak	Éves (fél éves) felülvizsgálati

	száma/megvalósult feladatok	jegyzőkönyv
8. óvodáztatás, iskoláztatás	Hiányzások/tanév fejlesztő foglalkozások/tanév	Iskola jelzése, értesítő, bizonyítvány
9. élettörténet identitás	Élettörténetkönyv vezetése/év	élettörténetkönyv
10. a nevelőszülő mentálhigiénéje	Esetmegbeszélés/szupervízió száma/év	Éves beszámoló

7. Ellenőrző lista a protokollok megvalósításához

- A nevelőszülő kiválasztásánál az egyéni elhelyezési terv előírásait figyelembe veszik.
- A nevelőszülő kiválasztásánál a gyermek veszteségeit, fejlődési szükségleteit figyelembe veszik.
- A nevelőszülő kiválasztásánál a lakóhelyen elérhető szolgáltatásokat figyelembe veszik.
- A nevelőszülő kiválasztásánál a vérszerinti szülőtől való távolságot, a kapcsolattartás feltételeinek elérhetőségét figyelembe veszik.
- A nevelőszülő kiválasztásánál a nevelőcsalád szerkezetét, a nevelőcsaládban élő saját gyermekek életkorát figyelembe veszik.
- A nevelőszülő kiválasztásánál a nevelőszülő erőforrásait, szakmai felkészültségét figyelembe veszik.
- A nevelőszülő kiválasztásánál a gondozás várható időtartamát figyelembe veszik.
- A családgondozás intenzív.
- A gyám a törvényes képviselő keretében pontos határidőkkel, leggyakrabban haladéktalanul intézkedik.
- A gyám, mint számadásra kötelezett azt a kárt, melyet a gyermeknek jogellenesen, kötelessége megszegésével okozott, megtéríti.
- A gyermek erősségeit felismerik, és gondozása során építenek rá.
- A gyermek múltját a szakemberek ismerik és elfogadják.
- A kompetens szakemberek, a nevelőszülő és a vérszerinti hozzátartozók együttműködése tervezett és rendszeres.
- A szakmai team tervszerűen, tudatosan tevékenykedik.
- A vagyonkezelés során a gyám minden körülmények között szem előtt tartja a kiskorú anyagi érdekeit és gondoskodik a vagyon megfelelő hasznosításáról.
- A vagyonkezelést vállaló gyám ismeri a vonatkozó jogszabályokat, eljárásrendet.
- A vérszerinti család törekvéseinek sokoldalú támogatása (amennyiben azok a gyermek érdekét is szolgálják).
- A szakemberek széleskörű ismeretekkel rendelkeznek az átlagos és az átlagostól eltérő fejlődés jeleiről, az érési periódusokról, az életkori szakaszokról és a kapcsolódó szükségletekről.

- A szakemberek bizalommal fordulnak a gyermek és a vérszerinti család felé.
- A kompetenciahatárokat minden érintett betartja.
- Tevékenységükben a szakemberek a szükség szerinti segítség elvének betartásával tevékenykednek.
- A szakemberek tisztelettel és elfogadással viszonyulnak a vér szerinti hozzátartozókhoz.

8. Mellékletek

8.1. Szakirodalom

- Csatlós Sándor 2006. A Fővárosi TEGYESZ nevelőszülői hálózata Család, Gyermek, Ifjúság, 15. évfolyam, 5. szám.
- Smith, Carole R. 1995. Örökbefogadók és nevelőszülők Gyermekvédelmi Kiskönyvtár. Pont Kiadó.
- Kálmánchey Márta 2001. Nevelőszülőnél élő gyerekeknél előforduló pszichés problémák. Család, Gyermek, Ifjúság, 10. évfolyam, 2. szám.
- Pálhalminé Jeszenszky Mária - Vida Zsuzsanna 2006. Különleges nevelőszülői hálózat. In: A magyar gyermekvédelmi rendszer helyzete, jövőbeli kihívásai. CD. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet.

8.2. Jogszabályok

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. Törvény

7. § (2),
13. §,
53. § b),
66/A. §,
66/G. §,
78. §,
82. § (5),
84. - 89. §

149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról

127. - 130. §

15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

75. §,
87. - 89. §,
94. - 108. §

261/2002. (XII.18.) Korm. rendelet a nevelőszülői, a hivatásos nevelőszülői és a helyettes szülői jogviszony egyes kérdéseiről

A családok jogállásáról szóló 1952. évi IV._törvény
93. - 110. §

9. Fogalommagyarázatok

A protokollban szereplő fogalmak magyarázatait a Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesülete által készített és kiadott Fogalomtár tartalmazza (www.mogyesz.hu).

10. Jogszabály-változtatási javaslatok

1. A hivatásos nevelőszülők segítőjének díjazása legyen szabályozva.
2. A nevelői tevékenység munkaviszonynak számítson, de legalább szolgálati időnek.
3. Nevelőszülőnél ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek kapcsolattartásának szabályozása a határozatban.
4. Utógondozói ellátottak után járó normatíva legyen arányban a nevelési díjjal.
5. Utógondozói ellátás korhatára leszállításának felmenő rendszerű kialakítása.
6. Nevelőszülőnek történő jelentkezés jogszabályban meghatározott feltételeinek bővítése (pl. kötelező pszichológiai vizsgálat).
7. Azonnali gondozási hely-változtatás konkrét eseteinek részletesebb jogszabályi kidolgozása.
8. A különböző gondozási helyeken élő testvérek kapcsolattartásának szabályozása gyámhivatali határozatban és finanszírozásának kérdése.
9. 261/2002. (XII.18.) Kormányrendeletben foglaltaknál szélesebb körben meghatározni, hogy ki tehet javaslatot a rendkívüli szakmai alkalmassági felülvizsgálatra.
10. Készüljön módszertani ajánlás a nevelőszülők alkalmasságának 3 éves felülvizsgálatára.
11. A 15/1998. (IV.30.) NM rendelet 1. sz. mellékletében jelenjen meg a pszichológus (1 fő/200 gyermek).
12. A 15/1998. (IV.30.) NM rendelet 1. sz. mellékletében legyen előírva utazó fejlesztőpedagógus alkalmazása (1 fő/200 gyermek).
13. A nevelőszülő évente számoljon el a nevelési díj, az ellátmány és a családi pótlék rendeltetésszerű, számlákkal igazolt felhasználásáról.
14. Meg kell teremteni a jogszabályi feltételeket ahhoz, hogy a segítő szakemberek folyamatos szakmai támogató szolgáltatásokat kapjanak szakmai személyiségük karbantartása és a jó minőségű munkavégzés érdekében.